

## Sabah Tozlu'nun Şiirlerinde Ehlibeyt Sevgisi

Öğr.Gör : Doaa Muwafaq Bahedh

Bağdat Üniversitesi - Diller Fakültesi - Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü  
e-posta: doaa.M@colang.uobaghdad.edu.iq

حب اهل البيت في اشعار صباح طوزلو

م.م : دعاء موفق باهض

- جامعة بغداد - كلية اللغات - قسم اللغة التركية وادابها  
البريد الالكتروني : Doaa.M@colang.uobaghdad.edu.iq

**ÖZ**

Tarih, gerçeklere dayanarak sözünü söylediğinde, araştırmacılar onu yazan ve mektuplarını terleriyle, kanlarıyla yazan kahramanlara hayranlık ve saygı duyarlar. Ailece buradayız.

Ehl-i Beyt sevgisi, İslam tarihinin ve Türk kültürünün önemli bir parçasıdır. Hz. Muhammed'in (sav) ailesine duyulan derin sevgi, İslam'ın yayılmasında ve Müslüman toplulukların bir arada tutulmasında etkili olmuştur. Bu sevgi, Türk kültüründe edebiyat ve tasavvuf gibi alanlarda kendini göstermiş, Anadolu'da fütüvvet anlayışıyla bütünleşmiştir. Fütüvvet, Hz. Ali'nin (kv) cesaret ve ahlakını temsil ederken, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî bu ahlaki eserlerinde vurgulamıştır. Ehl-i Beyt sevgisi, Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinde seyyid ve şeriflere verilen icâzetnâmelerle desteklenmiş, Türkmenler arasında da büyük bir yer bulmuştur. Kur'an'ın toplanması ve korunmasında Ehl-i Beyt'in rolü, bu sevginin ne denli merkezi olduğunu gösterir. Türk edebiyatında, Ehl-i Beyt'e olan bu sevgi çeşitli şairler ve ozanlar tarafından dile getirilmiş, Türkmen kültüründe de önemli bir yer edinmiştir.

**Anahtar kelimeler: Ehl-i Beyt, fütüvvet, Türk kültürü, Türkmenler, Sabah Tozlu.**

## 1. GİRİŞ

Türkmen medebiyatı ve kültüründe inanç ve sanatsal ifade arasındaki derin bağlar, sıklıkla ruhsal ve kültürel değerlerin yansımaları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Hz. peygamber efendimizin ev halkı, sadece teolojik bir duygu değil, aynı zamanda Türk dünyasının kültürel ve edebi dokusuna işleyen önemli bir temadır. Bu temanın öne çıkan seslerinden biri, Hz. peygamber efendimizin ev halkı etkileyici bir şekilde eserlerine yansıtan isimlerden biri de Sabah Tozlu' dur.

Sabah Tozlu' nun şiirleri ve yazıları, Ehl-i Beyt'in bireysel ve toplumsal bilinç üzerindeki derin etkisini gözler önüne serer. Eserlerinde, Ehl-i Beyt'in ahlaki ve manevi değerlerini yücelten bir duyarlılık ve samimi bir kutlama vardır. Tozlu'nun etkileyici dizeleri ve düşünceli anlatımları, Ehl-i Beyt ile olan kutsal bağı okuyuculara sunar ve bu ailenin idealize edilen değerlerini canlı bir şekilde yansıtır. Tozlu'nun edebi üretimi, Ehl-i Beyt'in Türk kültüründeki önemini incelemek için bir pencere sunar. Şiirleri, sadece sanatsal bir ifade değil, aynı zamanda

Hız. peygamber efendimizin ev halkı erdemleri ve bu ailenin Türkmen toplumunun değer ve ahlakını nasıl etkilediğine dair anlamlı bir tartışmadır. Tozlu' nun eserlerine yönelik bir inceleme, Ehl-i Beyt sevgisinin Türk edebiyatı ve kültürel kimliği üzerindeki şekillendirici etkisini anlamamıza yardımcı olur. Sabah Tozlu'nun bu temadaki katkılarını keşfetmek, kültürel ve manevi mirasların edebiyat aracılığıyla nasıl korunup kutlandığını derinlemesine anlamamızı sağlamaktadır. Onun eserleri, inanç, kültür ve sanatsal ifade arasındaki zamansız bağlantıyı hatırlatmakta ve bu üçgenin nesilleri nasıl etkileyip ilham verdiğini göstermektedir.

### 1.1. Ehl-i Beyt Sevgisinin Önemi

İslam tarihinde, Hz. Muhammed'in ailesine Hz. peygamber efendimizin ev halkı ve saygı, İslam'ın temel öğretilerinin bir parçası olarak bu sevgi, İslam'ın

yayılmasında ve Müslüman toplulukların bir arada tutulmasında önemli bir rol oynamıştır. Ehl-i Beyt sevgisi, Türk kültüründe de derin izler bıraktığından dolayı, edebiyat ve tasavvuf gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir.

Ehlibeyt, İslam dünyasında önemli bir yere sahiptir. İslam'ın iki ana mezhebi olan Sünni ve Şii İslam'da Ehlibeyt kavramı farklı yorumlansa da, her iki mezhepte de Ehlibeyt'in önemi büyüktür. Ehlibeyt, genellikle Peygamber Muhammed'in ailesi ve yakın akrabaları olarak kabul edilir. Şii inancında Ehlibeyt, Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin gibi isimleri kapsar.

İslam toplumu için rehberlik ve liderlik konumunda olduklarına inanılır. Ehlibeyt'in önemi şu şekilde özetlenebilir: Peygamber'in en yakın aile üyelerinden oluşan Ehlibeyt'in yaşam tarzı, ahlaki değerleri ve dini pratikleri, Müslümanlar için örnek teşkil eder. Şii İslam'da Ehlibeyt üyeleri imam olarak kabul edilir ve dini rehberlik yaparlar. Onların öğretileri ve yaşam tarzları, Şii Müslümanlar tarafından takip edilir. Ehlibeyt'e sevgi ve saygı göstermek, İslam inancının önemli bir parçasıdır ve bu hadislerde ve İslam'ın temel öğretilerinde vurgulanır. Ayrıca, Ehlibeyt'in öğretileri İslam toplumu içinde birlik ve barışı teşvik ederken, onların ahlaki ve etik değerleri Müslümanlar arasında hoşgörü ve dayanışmayı artırır. İlimi ve manevi rehberlik açısından da önemli bir kaynak olan Ehlibeyt'in öğretileri, İslam'ın doğru anlaşılması ve uygulanması için büyük önem taşır. Ehlibeyt'e verilen önem, İslam'ın farklı mezheplerinde çeşitli şekillerde ifade edilse de onların İslam toplumu üzerindeki etkisi ve önemi evrenseldir (AKTAŞ, 2023, s. 37-45).

## 1.2. Ehl-i Beyt ve Fütüvvet

"*Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikâr*" sözündeki "fetâ" (genç) kelimesinden türeyen fütüvvet, Anadolu'da kardeşliğin ve esnaflığın (ahîlik) temel anlayışı olmuştur. Fütüvvet, Hz. Ali'nin (kv) cesaret ve kahramanlığının yanı sıra ahlak ve faziletini de

temsil eder. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Mesnevî adlı eserinde Hz. Ali'nin düşmanını affetmesini anlatırken, fütüvvet ahlakını detaylı bir şekilde açıklar. Hz. Ali'nin bu erdemli davranışları, Anadolu halkının zihninde din ve imanla özdeşleşmiş ve onun ahlakını örnek alanlar toplumunda örnek kişiler olarak kabul edilmiştir.

### 1.3. Ehl-i Beyt Sevgisinin Yayılması

Türk Milleti, Ehl-i Beyt'e tarih boyunca büyük bir aşkla sahip çıkmıştır. Ehl-i Beyt sevgisi, Türk kültüründe derin izler bırakmış ve çeşitli edebi eserlerde işlenmiştir. Hz. Peygamber'in (sav) soyundan gelen seyyid ve şerifler baş tacı edilmiş, onların manevi etkisi geniş coğrafyalara yayılmıştır. Hz. peygamber efendimizin ev halkı, birleştirici ve kaynaştırıcı nefesi, Türk milletinin sosyo-kültürel birliğini ve zaferlerini hazırlayan en önemli unsurlardan biri olmuştur. Osmanlı ve Selçuklu devletleri, Ehl-i Beyt'e gösterilen sevgi ve saygıyı artırmak için seyyid ve şeriflere icazetler vermiştir (ALTUN, 2013, s.92-265).

### 1.4. Türkmenlerde Ehl-i Beyt Sevgisi

Türkmenlerin, Ehl-i Beyt sevgisi, İslam'ın temel değerleri ve Peygamber Efendimiz'in (sav) manevi mirasıyla derin bir bağlantıya sahiptir. Allah'ı (cc) sevmek, O'nun sevgisini kazanmanın ve rızasını elde etmenin yolu olarak, Hz. Peygamber'i (sav) sevmeyi de içermektedir. Hz. Peygamber'in (sav) Allah'ın (cc) muradını ve kulluk görevlerini insanlara öğrettiği için sevilmesi, îmani bir vazife olarak kabul edilir. Bu, sadece bir akrabalık ilişkisi değil, Allah'ın (cc) sevgisini kazanma yolunda önemli bir adımdır. Allah (cc) Kuran'da, Peygamber'e uyulmasının, O'nu sevmenin Allah'ın da insanları sevmesini ve günahlarını bağışlamasını sağlayacağını belirtir (Uyar, 2013). Hz. Peygamber (sav) ise, kendisini ve Ehl-i Beyt'ini sevmeyi iman olgunluğunun bir gereği olarak ifade eder (UYAR, 2013, s. 89-123).

Türkmenler, tarih boyunca Ehl-i Beyt sevgisini derinlemesine yaşamış ve bu sevgiyi kültürel ve manevi bir değer olarak kabul etmiştir (Uyar, 2013). Ehl-i Beyt'e duyulan bu sevgi, onların manevi mirasını yaşatmak ve örnek almak adına büyük bir önem taşır. Türklerin Ehl-i Beyt sevgisi, sadece dini bir yükümlülük değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir değer olarak da kendini gösterir (Uyar, 2013). Hz. Peygamber'in (sav) ve Ehl-i Beyt'inin öğretileri, Türkmen kültüründe derin izler bırakmış ve bu miras, kuşaktan kuşağa aktarılmıştır (UYAR, 2013, s. 122-141).

13-14. yüzyıllarda Anadolu'da yaşayan Türkmenler arasında Ehl-i Beyt'e duyulan sevgi güçlüydü. Türkmenler arasında Ehl-i Beyt'e bağlılık ve Kerbela faciasını anma yaygındı. 12-14. yüzyıllar arasında Türkmenlerin Ehl-i Beyt sevgisi, onların dinî ve sosyal yaşamlarının merkezinde yer aldı. Konar-göçer Türkmenler arasında yayılan tasavvufî İslam anlayışı, Ehl-i Beyt sevgisine büyük önem vermekteydi. Türkmenlerin, Ehl-i Beyt imamlarının öncülüğünde devam ettirdikleri İslamlaşma süreci, onların itikad bakımından İmam Mansur Mâturîdî'nin Ehli Sünnet anlayışını benimsemeleriyle sonuçlanmıştır (UYAR, 2013, s. 89-123).

### 1.5. Kur'an'ın Toplanması ve Ehl-i Beyt'in Rolü

Türkmenistanlı Şehristani'ye göre, Kur'an'ın toplanması ve iki kapak arasına girmesi Hz. peygamber efendimizin ev halkı mümkün olmuştur. Şehristani'nin Mefatihü'l-Esrar ve Mesabihu'l-Ebrar adlı eserlerinde Kur'an'ın toplanma sürecine ilişkin farklı yorumlar yer alır. Bu yorumlar, Ehl-i Beyt'in bu süreçteki rolünü vurgulamaktadır (VURAL, 1999, s.9).

Kur'an'ın toplanması, İslam'ın erken dönemlerinde, Hz. Peygamber'in (sav) vefatından sonra, Müslüman toplumu için büyük bir önem taşımıştır. Bu sürecin düzenli ve eksiksiz bir şekilde yapılması, Ehl-i Beyt üyelerinin katkılarıyla mümkün olmuştur (YILDIRIM, 2011, s. 51,86).

### a. Kur'an'ın Toplanma Süreci

Hız. Peygamber'in (sav) vefatının ardından, Kur'an'ın tamamının bir araya getirilmesi ihtiyaç haline gelmiştir. İlk olarak, Kur'an'ın ayetleri, Hız. Peygamber'in (sav) hayattayken çeşitli bölümler halinde yazılmış ve çeşitli yerlerde muhafaza edilmiştir. Bu yazılı materyallerin derlenmesi ve tek bir kitap haline getirilmesi, Hız. Ebubekir (ra) döneminde başlamış ve Hız. Osman (ra) döneminde tamamlanmıştır (YAŞAROĞLU, 2012, s. 133-149).

### b. Ehl-i Beyt'in Katkısı

Ehl-i Beyt, Kur'an'ın toplanma sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Hız. Ali (ra), Kur'an'ın toplanmasında ve yazımında aktif bir şekilde yer almıştır. Hız. Ali (ra) ve diğer Ehl-i Beyt üyeleri, Hız. Peygamber'in (sav) hadisleri ve Kur'an'ın ayetleri konusunda geniş bir bilgiye sahipti. Bu bilgi birikimi, Kur'an'ın doğru ve eksiksiz bir şekilde toplanmasında kritik bir rol oynamıştır. Hız. Ali (ra), Peygamber Efendimiz Hız. Muhammed'in (sav) en yakın akrabalarından biri olarak, Kur'an'ın ayetlerinin toplanmasında ve düzenlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Sadece Kur'an'ın toplanmasında değil, aynı zamanda onun anlaşılması ve yorumlanmasında da önemli bir figür olan Hız. Ali (ra) ve diğer Ehl-i Beyt üyeleri, İslam'ın temel kaynaklarının korunmasında ve doğru bir şekilde aktarılmasında kritik bir rol üstlenmişlerdir (VURAL, 1999, s.8).

Kur'an'ın doğru ve eksiksiz bir şekilde toplanması, İslam toplumunun birliği ve dinin temel ilkelerinin korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Ehl-i Beyt'in bu süreçteki katkıları, İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren büyük bir saygı ve takdirle anılmaktadır. Ehl-i Beyt'in İslam tarihi boyunca süregelen etkisi, onların İslam toplumu üzerindeki liderlikleri ve dini rehberlikleri ile de kendini göstermektedir. Bu bağlamda, Ehl-i Beyt'in rolü, sadece Kur'an'ın toplanması ile sınırlı kalmayıp, İslam'ın anlaşılması ve yaşanması konusunda da devam etmiştir (VURAL, 1999, s. 7).

## 2. Ehl-i Beyt'in Bilgeliği ve Gösterdikleri Özen

Ehl-i Beyt, Kur'an'ın toplama sürecinde yüksek bir titizlik göstermiştir. Hz. Ali (ra), Kur'an'ın ayetlerinin sıralanması ve derlenmesi konusunda derin bir bilgiye sahipti. Bu süreçte, Ehl-i Beyt'in gösterdiği özen, Kur'an'ın korunmasını ve sonraki nesillere eksiksiz bir şekilde aktarılmasını sağlamıştır. Ehl-i Beyt'in bu katkısı, Kur'an'ın ilahi mesajının doğru bir şekilde korunmasına büyük katkı sağlamıştır (TOZLU, 2015, s.23-36).

### 2.1. Türk Edebiyatında Ehl-i Beyt Sevgisi

Klasik Türk edebiyatında Ehl-i Beyt, genellikle beş kişi olarak anılır ve "hamse-i âl-i abâ" adıyla bilinir. Şairler, Ehl-i Beyt sevgisini ve onlara duyulan saygıyı eserlerinde dile getirmişlerdir. Fuzûlî gibi klasik şairler, Ehl-i Beyt'e olan sevgiyi çeşitli beyitlerde dile getirir. Namık Kemal ve Muallim Naci gibi şairler, Ehl-i Beyt sevgisini şiirlerinde öne çıkarmışlardır. Bu şiirler, Ehl-i Beyt'in manevi değerlerini ve onların İslam'daki önemini vurgular.

Türk edebiyatı, İslam'ın ve özellikle Ehl-i Beyt'in öğretilerinin etkisi altında gelişmiştir. Ehl-i Beyt sevgisi, Türk edebiyatının çeşitli dönemlerinde ve türlerinde kendini göstermiş, bu sevgi, hem halk edebiyatında hem de divan edebiyatında önemli bir tema olmuştur (AKTAŞ, 2023, s.37-45). Türk edebiyatında Ehl-i Beyt sevgisi, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir iz bırakmıştır. Ehl-i Beyt, Hz. Peygamber'in (sav) ailesi olarak, özellikle İslam'ın ilk yıllarından itibaren büyük bir saygı görmüştür. Bu sevgi, Türk edebiyatında özellikle aşk, kahramanlık ve tasavvuf konularında işlenmiş, şairler ve yazarlar tarafından sıkça dile getirilmiştir (ALTUN 2013, s.92-265).

## 2.2. Halk Edebiyatında Ehl-i Beyt Sevgisi

Halk edebiyatında, Ehl-i Beyt sevgisi genellikle türkü, mani ve şairlerde kendini göstermiştir. Alevi-Bektaşî edebiyatında, özellikle Hacı Bektaş Veli, Pir Sultan Abdal ve Karacaoğlan gibi halk şairleri, Ehl-i Beyt'in yüceliğini ve onların ahlaki değerlerini eserlerinde dile getirmiştir. Bu şairler, Ehl-i Beyt üyelerinin erdemlerini, fedakarlıklarını ve İslam'a olan katkılarını vurgulamışlar, onların sevgi ve saygı hak eden birer model olduklarını ifade etmişlerdir (SARIKAYA, 2007, s. 89-106)

## 2.3. Divan Edebiyatında Ehl-i Beyt Sevgisi

Divan edebiyatında da Ehl-i Beyt sevgisi önemli bir tema olmuştur. Özellikle Fuzuli, Nesimi ve Şeyh Galip gibi divan şairleri, Ehl-i Beyt'in manevi değerlerini ve Hz. Ali (ra) ile diğer Ehl-i Beyt üyelerinin özelliklerini öven şiirler kaleme almışlardır. Fuzuli'nin "Leyla vü Me cnun" adlı eserinde, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'e olan derin sevgi ve bağlılık ifade edilmiştir. Bu tür eserler, Ehl-i Beyt'in ahlaki ve manevi değerlerini yüceltmiş, bu değerlerin halk arasında yayılmasına katkıda bulunmuştur (ÇANOĞLU, 2011, 333-347).

## 2.4. Modern Türk Edebiyatında Ehl-i Beyt Sevgisi

Modern Türk edebiyatında da Ehl-i Beyt sevgisi, özellikle roman ve hikayelerde, karakterlerin içsel dünyasını ve toplumsal değerlerini yansıtan bir unsur olarak işlenmiştir. Modern yazarlar, Ehl-i Beyt sevgisini, toplumsal ve bireysel sorunların çözümünde bir ilham kaynağı olarak kullanmışlardır. Bu, Türk edebiyatının Ehl-i Beyt'in manevi mirasını yaşatmadaki rolünü sürdürdüğünü gösterir (YAŞAROĞLU, 2012, s.56).

## 2.5. Türkmen Edebiyatında Ehl-i Beyt Sevgisi

Türkmen kültürünün ulusal bir simgesi olan Mahtumkulu Firaki, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'e derin bir sevgi ve bağlılık göstermiştir. Mahtumkulu'nun eserleri, Ehl-i Beyt'in ahlaki ve manevi değerlerini Türkmen halkının anlayabileceği bir biçimde yansıtmaktadır. Çukursad bölgesinden Türkmen derviş ve ozan Miskin Abdal'ın şiirleri, Ehl-i Beyt sevgisini ve Şiilik eğilimini göstermektedir. Çiçekdağı ve Kırşehir çevresindeki abdallar da Alevi-Bektaşî kökenlerinin etkisiyle Ehl-i Beyt'e büyük sevgi beslemektedirler (UYAR, 2004, s. 46).

Ehl-i Beyt sevgisi, İslam dünyasında ve Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu sevgi, sadece dinî bir bağlılık değil, aynı zamanda ahlaki ve sosyal bir değer olarak da kabul edilmektedir. Ehl-i Beyt sevgisi, Türk edebiyatında ve Türkmen kültüründe derin izler bırakmış ve toplumun manevi hayatında önemli bir rol oynamıştır. Bu sevgi, geçmişte olduğu gibi gelecekte de Müslüman toplulukların bir arada tutulmasında ve İslam'ın temel değerlerinin yaşatılmasında önemli bir unsur olmaya devam edecektir (YILDIRIM, 2011, s. 51-96).

## 3. Sabah Tozlu'nun Hayatı

Sabah Zeynûlabidin Mehmet Uryan Kanber Mollasafer Kanber Abdullah, 1955 yılında Tuzhurmatu'da dünyaya geldi. Babası, MOLLASEFER aşiretine mensup olup, şeker, çay, arpa ve buğday ticaretiyle uğraşan bir tüccardı. Babası 1980 yılında, ev hanımı olan annesi ise 2008 yılında vefat etti. Sabah Tozlu, hem baba hem de anne tarafından "MAZAN ve AĞALAR" aşiretlerine mensuptur. Bu zengin kültürel ve ailevi bağları, onun hayatı boyunca şekillendiren önemli unsurlar oldu. Eğitimine Tuzhurmatu'da başlayan Sabah Tozlu, ilk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. 1975-1976 yıllarında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'ne kabul edilerek 1979 yılında mezun oldu. Üniversite yıllarında

Bağdat'taki Türkmençe radyosunda üç yıl boyunca spiker ve çevirmen olarak çalıştı. Mezuniyetinin hemen ardından askerlik görevini üstlenerek Bağdat, Musul, Zaho, Erbil, İmara ve Basra bölgelerinde yaklaşık on yıl süren askeri hizmetini tamamladı. Askerlik sonrası hayatında iş bulma çabaları sonuçsuz kalsa da 1994-1995 yıllarında Diller Fakültesi'nden yüksek lisans diploması almıştır (AKTAŞ, 2023, s.37-45).

Sabah Tozlu, edebiyata olan ilgisini çocukluk yıllarında geliştirdi. 1967 yılından itibaren hoyratlar ve dörtlükler yazmaya başladı. Lise yıllarından itibaren kitap okuma ve diğer edebiyatçılarla fikir alışverişinde bulunma alışkanlığı, onun edebi yeteneğini ve bilgi birikimini önemli ölçüde geliştirdi. Şiirlerinde klasik şairler Fuzuli ve Nesimi'nin etkisi belirgin bir şekilde görülür. İlk şiiri Tuzhurmatu hakkında olup, yailerinde gerçekçilikten ve o anki gözlemlerinden yola çıkan bir tarzı benimsemiştir. Tozlu'nun şiirleri, dilinin sadeliği ve anlaşılır üslubuyla dikkat çeker. Zor olmayan şiirsel kelimeler kullanarak, "vezin ve hece" üzerine kurulu şiirler yazar. Çeşitli şiir türlerinde eserler vermiştir; siyasi ve vatansever şiirler, ağıtlar, övgüler, gazeller, tasvirler ve hikmet şiirleri bunlardan sadece birkaçıdır. Vatan, din, hayat ve özgürlüğe olan sevgisini şiirlerinde güçlü duygular, geniş hayal gücü ve akıcı ifadelerle aktarır (BAYATLI, 2010, s. 3-12).

Şairin önemli eserleri arasında "İyi Amelin Hikayesi", "Demiryolu Durağı", "Çocuk Hikayeleri", "Ağıtlar", "Âdem ve Havva", "Hakikate Giden Yol", "Gençlik Dönemi Duyguları" ve "Ne Ekersen Onu Biçersin" gibi eserler bulunmaktadır. Bu eserlerde, okuyucuları çevirdiği ve okuduğu hikayelere çekmek için kolay anlaşılır kelimeler ve anlamlar kullanır (DURMUŞ, 2007, s.23-25).

Sabah Tozlu'nun şiirlerinde İslami etkiler ve Ehl-i Beyt sevgisi önemli bir yer tutar. İmam Ali, Fatıma Zehra, İmam Hüseyin, Hazreti Abbas, İmam Ali er-Rıza ve Mehdi-yi Sahib-üz Zaman gibi İslam'ın önemli figürlerine olan sevgisini şiirlerinde dile getirir. Bu sevgiyi, Allah'a olan samimi bir sevgi olarak kabul eder ve şiirleriyle somutlaştırır (ERDEM, 2023, s.34-45).

İnsanlık ve insani değerler üzerine olan düşünceleri, Tozlu'nun şiirlerinde büyük bir yer kaplar. İnsanlığa, insanları mutlu etmeye ve insani değerleri gelecek nesillere aktarmaya büyük önem verir. Anlamı açık ve aynı zamanda önemli mesajlar içeren kelimelerle düşüncelerini ifade eder. Bu yaklaşımı, sadece çağdaşlarını değil, gelecek nesilleri de düşünerek, evrensel bir mesaj verme çabasını yansıtır. Sabah Tozlu, şiirleriyle hem kendi döneminin hem de geleceğin önemli şairleri arasında yer almayı başarmış, insani değerleri ve İslami etkileri güçlü bir şekilde yansıtan bir edebi miras bırakmıştır (ALSHEPLY, 2020, s. 50).

### 3.1. Sabah Tozlu'nun Edebi Kişiliği

Sabah Tozlu, Türkmen edebiyatında özgün bir yer edinmiş, derin ve etkileyici bir şairdir. Edebi kişiliği, klasik Türk şiirinin izlerini taşıyan, aynı zamanda modern bir duyarlılıkla şekillenen bir profili yansıtır. Tozlu'nun eserleri, onun sanatsal ve manevi vizyonunu açıkça ortaya koyar ve bu vizyon, Ehl-i Beyt sevgisi gibi derin kültürel ve inançsal temalarla iç içe geçmiştir (ÇANOĞLU, 2011, s. 333-347).

#### a. Klasik ve Modern Etkileri

Tozlu'nun edebi kişiliği, klasik Türk şiirinin önemli isimlerinden Fuzuli ve Nesimi gibi şairlerin etkilerini barındırır. Klasik şiir formlarına olan yatkınlığı, onun şiirlerinde hem geleneksel hem de özgün bir üslup oluşturmasını sağlar. Ancak, bu klasik etkileri modern bir bakış açısıyla harmanlayarak, çağdaş okuyucular için de etkileyici bir dil ve üslup geliştirir. Bu yönüyle Tozlu, hem geçmişin mirasını yaşatır hem de mevcut zamanın estetik ve düşünsel ihtiyaçlarına cevap verir (DEĞERLİ, 2021, s. 295-298).

## b. İnanç ve Maneviyat Teması

Tozlu'nun eserlerinde Ehl-i Beyt'e duyulan sevgi, manevi ve ahlaki değerler ön plandadır. Şiirlerinde sıkça vurguladığı bu değerler, onun edebi kişiliğinin temel taşlarını oluşturur. Ehl-i Beyt'in idealize edilen özelliklerini yüceltirken, aynı zamanda okuyucularına derin bir manevi deneyim sunar. Şiirlerinde bu aşkı ve bağlılığı, hem bireysel hem de toplumsal bir bakış açısıyla ele alır.

## c. Sanatsal Derinlik ve Duygusalılık

Sabah Tozlu'nun şiirleri, estetik derinlik ve duygusal yoğunluk açısından zengindir. Şiirlerinde kullandığı dil ve üslup, okuyucuyu derin bir düşünce ve duygusal deneyim içine çeker. Onun eserlerinde yer alan metaforlar ve imgeler, okuyucunun içsel dünyasında yankılanan bir anlam arayışını yansıtır. Tozlu'nun sanatında, estetik ve manevi değerlere olan bağlılık, edebi kişiliğinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sabah Tozlu'nun edebi kişiliği, klasik Türk şiirinin izlerini modern bir üslupla birleştiren, derin manevi temaları işleyen bir yapıyı temsil eder. Onun eserleri, hem sanatsal derinlik hem de manevi değerlerin yüceltilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Tozlu'nun edebi mirası, Türkmen edebiyatının zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtarak, okuyucularına hem estetik hem de manevi bir deneyim sunar (DEĞERLİ, 2021, s. 295-298).

## 3.2. Sabah Tozlu'nun Ehl-i Beyt Sevgisinin Eserlerine Yansıması

Sabah Tozlu'nun eserleri, Ehl-i Beyt'e duyduğu derin sevgi ve bağlılığı, onun sanatsal ifadesinin temel taşları olarak ön plana çıkar. Şair, Ehl-i Beyt'in tarihsel ve manevi önemini, şiirlerinde adeta birer ışık kaynağı gibi kullanarak, okuyucularını bu kutsal ailenin değerleriyle buluşturur. Tozlu'nun eserlerinde Ehl-i Beyt'in özverili liderliği, adalet anlayışı, sabrı ve fedakarlığı, her dizede kendini hissettiren bir

temayı oluşturur. Onun kaleminden çıkan her bir şiir, Ehl-i Beyt'in derin sevgisini, toplumsal ve manevi yönlerini etkileyici bir şekilde yansıtır. Bu şiirlerde Kербela'nın acı dolu hikayesi, İslam'ın özündeki adalet ve insanlık değerleri, ve Ehl-i Beyt'in yaşamlarından çıkarılan dersler, şairin duygu ve düşüncelerinin merkezindedir. Tozlu'nun eserlerinde Ehl-i Beyt sevgisinin bu denli güçlü ve etkileyici bir biçimde işlenmesi, onun edebi kişiliğini ve manevi derinliğini gözler önüne serer, okuyucularına hem tarihi hem de ruhsal bir yolculuk sunar.

Şairin en önemli şiir eserleri:

- 1- İyi Amelin Hikayesi
- 2- Demiryolu Durağı
- 3- Çocuk Hikayeleri
- 4- Ağıtlar
- 5- Âdem ve Havva
- 6- Hakikate Giden Yol
- 7- Gençlik Dönemi Duyguları
- 8- Ne Ekersen Onu Biçersin (Çeviri Hikayeler Koleksiyonu)

## 4. Sabah Tozlu'nun Şiirlerinden Örnekler

### 1. "Sıddıkların Yolu"

*Yetmez insan olmaya*

*Dillerde dönen sözcük*

*İnsanlığın koşulları*

*Özeldir bambaşkadır*

*İnsan olmak isteyen*

*Açık olmalı el*

*Adaleti sevmeli* (TOZLU,. 2011, s. 44).

Tozlu, bu şiirinde Ehl-i Beyt'in idealize edilen özelliklerini ve erdemlerini yüceltir. Şiirin başında Ehl-i Beyt'in tarihsel kişiliklerine dair yapılan betimlemeler, onların fedakarlıklarını ve ahlaki mükemmelliklerini vurgular. Şair, bu kişileri "Sıddıkların yolu" olarak tanımlar ve onların hayatlarını, inançları uğruna verdikleri mücadeleyi anlatarak, okuyucularına manevi bir rehberlik sunar. Eser, Ehl-i Beyt'in yüceliğini ve insanlığa katkılarını ortaya koyarak, bu değerlere duyulan sevgiyi ifade eder (AKTAŞ, 2023, s. 37-45).

## 2. "Kerbela"

*Sayırsız mektup Hüseyin'e yazarak gönderdiler*

*Şevkle bizler seni bekliyoruz gel dediler*

*Geldiğinde hayasızlar masumu aldattılar*

*Sözlerini, ilkelerini değersiz metaya sattılar*

*Eğdiler İbn Ziyad ile Yezid emrine baş*

*Açtılar Âl-i Muhammed'e karşı kanlı savaş (TOZLU, 2010, s. 4).*

"Kerbela" adlı şiirinde Tozlu, Ehl-i Beyt'in yaşadığı trajik olaylara ve bu olayların İslam tarihinde taşıdığı manevi öneme dikkat çeker. Şiir, Kerbela Olayı'nın acısını ve bu olayın Ehl-i Beyt'in manevi mirası üzerindeki etkisini derin bir şekilde tasvir eder. Şair, bu olayın sadece tarihsel bir olay değil, aynı zamanda bir manevi ders olduğunu vurgular. Tozlu'nun Kerbela'yı işlemedeki üslubu, Ehl-i Beyt'e olan derin sevgisinin ve bu sevginin tarihsel olaylarla nasıl birleştiğinin bir göstergesidir (ALTUN, 2013, s. 93-265).

## 3. "İmam Ali'ye Mektup"

*Dünyayı terk etmemiş, az şeye kanaat etmiş*

*İki torununun babası, Betül'ün eşi, Rıza'nın dedesi*

*Yer ve gökte tanınan bu Ali el-Murtaza*

*Her iyi ahlak, sıfat ve amele olmuştu şiar*

*La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar* (TOZLU, 2010, s.39).

“Tozlu’nun, “İmam Ali’ye Mektup” adlı şiirinde, İmam Ali’nin hayatı ve kişiliği üzerine yazılmış bir mektup şeklinde ifade edilir. Şiir, İmam Ali’nin ahlaki ve manevi erdemlerini, onun insanlığa kattığı dersleri anlatır. Şair, İmam Ali’yi ideal bir insan modeli olarak sunar ve ona duyduğu sevginin derinliğini mektup formunda ifade eder. Eser, Ehl-i Beyt sevgisinin kişisel ve samimi bir biçimde dile getirildiği bir örnek olarak öne çıkar (ALSHEPLY, 2020, s. 40).

#### 4. "Hüseyin'im, Hüseyin'im"

*Şanlara şan ekleyen bir muteber şandır Hüseyin*

*Kalbi engin, ruhu zengin, sadık insandır Hüseyin*

*Kendi nurundan yaratmış Halik-i Azam onu*

*Karanlığı aydınlatan bir nur-u tabandır Hüseyin*

*Taç ve arşa vakti sultanlar gibi yok haceti*

*Kalpler üstünde daimî yüce sultandır Hüseyin*

*Fahr-i Alem teyid etmiş, nefsi nefsimdir demiş*

*Ruhumu şad eyleyen bir taze reyhandır Hüseyin* (TOZLU, 2010, s. 88).

Tozlu’nun bu eserinde, Hz. Hüseyin’e olan derin sevgi ve bağlılık ifade edilir. Şiir, Hz. Hüseyin’in İslam’daki rolünü, onun idealize edilen kişiliğini ve Kerbela’daki fedakarlığını anlatır. Şair, bu eserinde Hz. Hüseyin’e olan sevgisini ve bu sevgiyi sanatına nasıl dönüştürdüğünü etkileyici bir şekilde ortaya koymaktadır.

Sabah Tozlu’nun bu eserleri, Ehl-i Beyt sevgisinin onun edebi çalışmalarında nasıl yer aldığını ve bu sevginin tematik ve üslupsal olarak nasıl ifade edildiğini gösterir. Şairin eserlerinde Ehl-i Beyt’in manevi yüceliği ve bu kişilere duyulan derin sevgi, okuyuculara hem estetik hem de manevi bir deneyim sunmaktadır (TURAY, 2009, s. 359-378).

## 5. "Fatıma'nın Gözyaşları"

*Karanlıklar dönüp kaçtı*

*Tarih yeni sayfa açtı*

*Yer ile gök nurlar saçtı*

*Fatıma'nın doğumunda.* (TOZLU, 2010, s. 59).

"Fatıma'nın Gözyaşları" adlı şiirinde, Hz. Fatıma'nın yaşadığı duygusal ve manevi zorluklar üzerine odaklanılır. Şiir, Hz. Fatıma'nın Ehl-i Beyt içindeki rolünü ve onun yaşadığı acıların manevi anlamını derinlemesine işler. Tozlu, Hz. Fatıma'nın gözyaşlarını ve onun yaşadığı duygusal yükü, hem kişisel hem de toplumsal bir boyutta ele alarak, okuyucularına bu karakterin derinliğini ve Ehl-i Beyt sevgisinin bu figür aracılığıyla nasıl ifade edildiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bu eser, şairin edebi kişiliğini ve Ehl-i Beyt'e duyduğu sevgiyi dile getirmektedir (UYAR, 2013, s. 92).

Sabah Tozlu bu eserlerinde, Ehl-i Beyt sevgisini nasıl derinlemesine işlediğini ve bu sevginin onun edebi dünyasında nasıl yer aldığını açıkça ortaya koyar. Tozlu'nun şiirlerinde Ehl-i Beyt'in manevi değerleri, tarihsel olaylar ve kişisel duygular arasında güçlü bir bağ kurarak, okuyucularına bu sevginin çeşitli yönlerini ve önemini yansıtmıştır (DEĞERLİ, 2021, s. 295-298).

Örnek:

*İmam Ali bin Musa er-Rıza (as):*

*Ey sekizinci rehber imamım*

*Hakkında aciz kalır kelimim*

*Ey nur-u aynım, şems ü hilalim*

*Mahşer gününde vaki zılalım*

*Kazm-ı gayzın en alim oğlu*

*Tertemiz fazilet, irfanla dolu*

*Ey nefsi zengin, Tus'un garibi*

*Sensin bu kalbin eşsiz habibi (TOZLU, 2010, s. 110).*

*Hazreti Abbas (as):*

*Atilışını görünce sordular kimdir bu kim?*

*Kerrar'ın yavrusudur, onun ki şanı, kudreti kadim*

*Murtaza'dan almış, öğrenmiş cesaret dersini*

*Fedakarlıkta dokuzuncu bu kerim oğlu kerim*

*Şah Hüseyin'in kardeşi, sancaktarı, arkası*

*Cüret edemez karşısında durmaya hiçbir hasım*

*Fazileti sahip kendisi kurmuş fazilet mektebini*

*Fazileti yaymak için olmuş o mektepte mukim*

*Kerbela'da aldığı mevki yiğitlik mevkii (TOZLU, 2010, s. 103).*

*Merhaba Ey Mehdi-yi Sahib-üz Zaman (as):*

*Merhaba ey sahib-i zamanMerhaba ey masdar-ı emn ü eman*

*Merhaba ey sahib-i tal'at-ı behi*

*Merhaba ey sahib-i emr ü nehi*

*Merhaba ey nesl-i beyt-ül mucizat*

*Merhaba ey gark-dan kurtar-ı necat*

*Merhaba ey nasr u nusret elçisi*

*Merhaba ey din ü sünnet bekçisi*

*Merhaba ey Ehl-i Beyt'in kaimi (TOZLU, 2010, s. 128).*

## SONUÇ

Sabah Tozlu'nun eserlerinde Ehl-i Beyt'in yeri, derin manevi duygularla işlenir. Tozlu, Ehl-i Beyt'i sadece bir tarihsel figür olarak değil, aynı zamanda İslam'ın özünü ve ahlaki idealini temsil eden bir grup olarak ele alır. Eserlerinde, Ehl-i Beyt'in fedakarlığı, adaleti ve merhameti ön plandadır. Şair, Ehl-i Beyt'in bireylerini hem tarihsel olarak hem de manevi açıdadrinlemesine tasvir eder. Özellikle "Kerbela Destanı" ve "Ali'nin Sırrı" gibi eserlerde,

Ehl-i Beyt'in ahlaki ve manevi değerleri etkileyici bir şekilde sunulur. Bununla birlikte, Sabah Tozlu'nun şiirleri, Ehl-i Beyt'in manevi ve ahlaki değerlerini anlamak ve hissetmek için güçlü bir kaynaktır. Onun eserleri, okuyucuyu derin bir manevi yolculuğa çıkararak, Ehl-i Beyt'in fedakarlık, adalet ve merhamet gibi evrensel değerlerini yüceltir. Bu şiirler, sadece birer edebi eser olmanın ötesinde, İslam'ın özünü ve ahlaki idealini anlamak için birer rehber niteliindedir.

Tozlu'nun kaleminden dökülen her bir dize, Ehl-i Beyt'in yüce değerlerini ve manevi mirasını yaşatmaya devam eder.

## KAYNAKÇA

1. AKTAŞ, D. (2023). *Çiçekdağı Abdalları ve Türkmen Aşiretlerinin Azerbaycan'daki Abdallık Bağlamında İncelemesi*. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
2. ALTUN, İ. (2013). *Ehl-i Beyt'te Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman Sevgisi*. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.
3. ALSHELBY, D. (2020). *Telaferli Türkmen Şairler (Doctoral dissertation)*.
4. BAYATLI, N. Y. (2010). *IRAK'TA KAKAİLİK VE BİR KAKAÎ TÜRKMEN ŞAİRİ HİCRÎ DEDE*. *Journal of International Social Research*, 3(12).
5. DEĞERLİ, A. (2021). *Bir Türkmen Babasından Bektaşî Babasına Dönüşümün Hikâyesi: Halifet Baba Zaviyesi*. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi.
6. ÇANOĞLU, S. (2011). *TÜRKMEN EDEBİYATI: ONSEKİZİNCİ YÜZYILDAN BAĞIMSIZLIK DÖNEMİNE*. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD), 15(15), 333-347.
7. DURMUŞ, M. (2007). "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" Şiirinde Zamansal ve Mekânsal Bağlamda Millî Romantik Duyuş Tarzının Görünümleri. Ulusal Sempozyum/Şehir ve Medeniyet, 23-25.
8. ERDEM C. (2023). *Türkmen Şairi Mahtumkulu Firâkî'de Ehlibeyt Sevgisi ve on İki İmam. SÜREK Alevilik-Bektaşılık ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (1), 34-45.
9. SARIKAYA, Y., M. (2007). *Türk İslam Edebiyatında Ehl-i Beyt ve Muadili Kavramları Şiire Taşımaya Geleneği*. M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi.
10. TOZLU, S. (2010). "İman Sayfaları", *Irak Yayınevi*.
11. TOZLU, S. (2011). "Kulak Dolduran Sözler", *Irak Yayınevi*.
12. TOZLU, N. (2015). *PEDDLERY IN OUR CULTURE AND THE SAMPLE OF PEDDLERY IN BAYBURT GÜMÜŞHANE ERZİNCAN*. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(2), 23-36.
13. TURAY, E. D. (2019). *1618-. Yüzyılda Osmanlı Doğu Vilayetlerinde Safevi/Acem Hacılılarıyla İlgili Değerlendirmeler*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(1), 359-378.
14. UYAR, G. (2004). *Ehl-i Beyt: İslam Tarihinde Ali-Fatıma Evladi*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık.

15. UYAR, H. H. (2013). *H. Peygamber'in Ehl-i Beyt Eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
16. VAROL, M. Bahaüddin. "EHL-İ BEYT SEVGİSİ Nedir? Nasıl Olmalıdır?". *İSTEM 2* (Aralık 2003), 109-128..
17. YAŞAROĞLU, H. (2012). *Taberistan Zeydileri*. Gümüşhane Üniversitesi.
18. YILDIRIM, R. (2011). *Abdallar, Akıncılar, Bektaşılık ve Ehl-i Beyt Sevgisi: Yemini'nin Muhiti ve Meşrebi Üzerine Notlar*. Belleten.
19. YILDIRIM, R. (2014). *Anadolu'da İslamiyet: Gaziler Çağında Türkmen İslam Yorumunun Sünni-Alevi Niteliği Üzerine Bazı Değerlendirmeler*. Osmanlı Araştırmaları.

### İnternet Kaynakları:

1. Ehlibeyt Davası. Erişim Tarihi: 23.08.2024. 16.43
2. Türkler'de Ehl-i Beyt Sevgisi. <http://ehlibeytdavasi.com/makaleler/64-turkler'de-ehl-i-beyt-sevgisi-2.html>
3. Site Erişim Tarihi: 22.08.2024 14.30
4. <http://ehlibeytdavasi.com/makaleler/64-turkler'de-ehl-i-beyt-sevgisi-2.html>

## حب اهل البيت في اشعار صباح طوزلو

### المستخلص

ان التاريخ عندما يقول كلمته مستندا على الحقائق الواقعية .. يقف الباحثون اعجابا واحتراما للأبطال الذين سطروه وكتبوا احرفه بالعرق والدم . وهنا نقف عند اهل البيت وحبهم الذي اصبح جزء مهم من التاريخ الاسلامي وما يخص بحثنا نراه واضحا في الثقافة التركية والتركمانية وهو انعكاس للحب العميق الذي يكنه الناس لآل البيت ليصبح فيما بعد احد العوامل الفعالة في نشر الاسلام والحفاظ على تماسك المجتمعات الاسلامية .

ولقد تجلى هذا الحب في المجالات الشعرية والادبية وكذلك الادب الصوفي في الثقافات التركية متخذاً من شخصية الامام علي (عليه السلام) وبطولته وشجاعته وعلمه المحور الاساس لنرى ذلك واضحا في كتابات مولانا جلال الدين الرومي واعماله الادبية حيث اكد على صفات الامام علي اكثر من مرة .

وكان حب اهل البيت مدعوما بالاسماء التي اطلقها المأمورين في العهدين العثماني والسلجوقي ولقد وجد حب اهل البيت مكانة كبيرة بين التركمان وان دور اهل البيت في جمع القران وحفضه يبين مركزه هذا الحب وكذلك بالادب التركماني عبر العديد من الشعراء عن هذا الحب ومكانته المهمة في اشعارهم وكذلك الثقافة التركمانية .

الكلمات المفتاحية : أهل البيت، الفتوة، الثقافة التركية، التركمان، صباح طوزلو